

რედაქცია: სოლოლაკზე, ბაღის უჩაზე, მელიქიშვილის სახლში, № 43
კანტორა რედაქციისა: მელიქიშვილის სტამბაში, ბანოვის ქუჩაზე.

ხელის-მოწერა: მიიღება კანტორაში. ბარეშე მცხოვრებთათვის: Въ Типографіи. Въ редакцію газ. „Дროზა“.

გაზეთის ფასი: მთელის წლისა—8 მან., ნახევარ წლისა—4 მან. და 50 კაპ., ოთხის თვის—3 მან., ერთის თვისა—1 მან.

ყოველ დღე ორშაბათს გარდა

განცხადება: მიიღება ქართულს, რუსულს, სომხურს და სხვ. ენებზე.
ფასი განცხადებისა: დიდი ამოცებით ასობზე—5 კაპ., ასაქმებულთა სტრიქონზე—8 კაპ., ჩვეულებრივის ეიცროთი—5 კაპ., პატარა—4 კაპ.

დროება

ცალკე ნომერი ღირს შაშრატი

რედაქციას უფლება აქვს გაასწოროს და შეამოკლოს დასაბეჭდათ გამოგზავნილი სტატიები. დაუბეჭდელი სტატია ავტორს არ დაუბრუნდება.

უმოკრძევესად ვთხოვთ იმ ჩვენს აგენტებს, რომელთაც რედაქციასთან თავიანთ ხელის-მოწერალების ანგარიში ჯერ კიდევ გასწორებული არა აქვთ, რაც უმიძღვება მალე გასწორონ ანგარიში და ხვედარი უფალი გაზეთისა გამოგზავნონ რედაქციაში.

ტელეგრაფები

ბრძოლის ველიდან

(ოფიციალური)

ოქტომბერი, 8 ივლისს. იმ განზრახვით, რომ მდ. ბაღისგან მარჯვენა მხრით ჩვენი ჯარები შეაჩეროს, მტერი თავს დაგვესხა დღეს ილორის მარჯვენე. ოსმალოს სამი ხომალდი მოგვადგა ახლოს და დავიწყეს ყუმბარების დაშენა; მაგრამ ჩვენმა ბატარეებმა უკუ-აქციეს ისინი. ამ დროსვე ინტერის ბატარეებიდამაც დავიწყეს სროლა; მაგრამ აქაც ჩვენმა არტილერიამ დაახვეწა იმათ უკან; ამის შემდეგ ოსმალოს ჯარი ოჩამჩირეში დაბრუნდა.

(„საქაზის“ კორესპონდენტის)

ჟურნალ-დარბ, 10 ვლისს. უმთავრესი ძალა ჩვენი მომკმედი არმიისა ჟურნალ-დარბსთან დგას. ჯარი მარჯვეთ და მხნეთ არის. თფილა, კარგი ტაროსია. მუხთარ-ფაშა ალაჯა-ღალში აგროვებს თავის ჯარს; ველზე გამოსვლას ვერ ბედავს. არტანის ატრიადს ახალი ჯარი მოუმატეთ.

პარიში, 8 (20) ივლისს. აბდულ-მერიმ-ფაშა გამოსცვალეს; იმის ალაგას მეროპის ბრძოლის ველზე მომკმედ ოსმალოს არმიის მთავარ სარდლად დანიშნულია მეჰმედ-ალი-ფაშა. ზღვის მინისტრი რეუშ-ფაშა სამხედრო მინისტრად დანიშნეს.

ლონდონი, 8 (20) ივლისს. ინგლისის უცხო ქვეყნის საქმეთა მინისტრმა ლორდ ლეჩიმ ზემო პალატაში სთქვა,

რომ „ინგლისი თავის აღრინდელ პოლიტიკას არ გამოსცვლის; ის ამ ომში არავითარს მონაწილეობას არ მიიღებს, რადგან რუსეთი დაგვირდა, რომ ჩვენი ქვეყნის ინტერესებს ის არსად არ შეეხება. მაგიერად, როცა ომი გათავდება და მორიგებაზე ლაპარაკი ჩამოვარდება, ამ დროს და ამ მორიგებაში ინგლისი უპირატესს ალაგს დაიჭერს.

ლონდონი, 8 ივლისს. პორტსმუთის არსენალის გამგეობას ბრძანება მოუვიდა, რომ 13 (25) ივლისისათვის დაამზადონ სამი ხომალდი ჯარების წასაყვანად. ჯერ არაიენ იცის—სად გაიგზავნება ეს ინგლისის ჯარი.

ოვის აზვები

აზიის ბრძოლის ველიდან

რუსულ ვაზეთებში დაბეჭდილია ძველკასიის არმიის მთავარ სარდლის შემდეგი დებეშა რუსეთის სამხედრო მინისტრის სახელობაზედ 2 ივლისს გაგზავნილი:

„ბაიანეთში დამწყვედი ჩვენი გარნიზონი შეიცავდა 6 ივლისს სულ: 4 შტაბ-აფიცერს, 26 ობერ-აფიცერსა და 1587 სალდათს. ამ რიცხვიდამ ოსმალოებისაგან მოკლული იყო: 2 შტაბ-აფიცერი და 114 სალდათი; დაჭრილები არიან: 7 ობერ-აფიცერი და 359 სალდათი. დანარჩენი ხალხი გარნიზონისა საშინლად დაქანცული და დავარდნილი იყო ყოველ გვარ გაჭირებისაგან; უკანასკნელ დროს დაზოცილი ცხენების ხორციტ ჩეგბოდნენ. ბარნიზონის უფროსად იყო თფილისის პოლკის კაპიტანი შტოკეცი. ხვალ, 3 ივლისს, მრენით იგდირში მივდივარ ამ მარჯვე ჯარის დასახედავად. შარსთან ახალი არა მომხდარა-რა.“

სტამბოლიდამ იწერებია, რომ ოსმალი და ჰეიკ-ფაშა მრევნისაკენ მიდიან ჯარებითა და იქ აპირებენ შეერთებას რუსეთის სამხედროებდაო. რუსები კი შარსის ჩრდილოეთით აგროვებენ თავის ჯარსაო.

„მოსკოვის უწყებებში“ დაბეჭდილია თფილისიდან მიღებული ტელეგრამა, რომ როკორც ახალი ჯარი მოვიდა

რუსეთიდან, იმ წამსვე ჩვენი ჯარი მცირე აზიის ბრძოლის ველზე ისევ წინ წაწევას დაიწყებს აზრ უმისაკენაო.

ბუშინ წინ ჩვენს ქალაქში გამოიარა რუსეთიდან მომავალმა ერთმა ახალმა დივიზიამ, რომელმაც ერთი დღე დაისვენა აქ და შემდეგ, გუშინ, დაუყოვნებლივ გაემგზავრა ალექსანდრაპოლისაკენ. ამას გარდა თითქმის ყოველ დღე დიდ-ძალი ზარბაზნები და სხვა საომარი იარაღი და სურსათი იგზავნება იქითკენვე ამ უკანასკნელ დღეებში.

ანატოლიის (მცირე აზიის) ოსმალოს არმიის მყოფი კორესპონდენტი ინგლისურის ვაზეთის „Times“-ისა შემდეგ ამბავს იწერება 6 ივლისს ჰირკ-ბუნარიდამ:

„მუხთარ-ფაშა თავის შტაბითა და ჯარით შარსის მახლობლად დგას. იმასა და შარსს შუა რუსები აღარ არიან. ღღეს კაპიტნები მაკ-ძალმონტი და ტროტერი ცხენით შევიდნენ შარსში. ღღესვე მოვიდა აქ მუშირი მუსტაფა ფაშა 5 ბატალიონით, რამდენიმე ასი კაციით ჩერქეზით და 3 ზარბაზნით; ეს შარსში მიდის, სადაც ციხის კამენდანტობის თანამდებობა უნდა ჩაიბაროს.

„ჰირკ-ბუნარა 20 ვერსზეა შარსიდან. აქ დაბანაკებულს ოსმალოს ატრიადს შეადგენს 30 ბატალიონი რეგულიარული ქვევითა ჯარი, 4 ბატარეა და 4,000 ცხენოსანი. თვითონ შარსში არის 29 ბატალიონი ქვევითა ჯარი, 3 ბატარეა და ერთი პოლკი ცხენოსანი. შარსი ჩრდილოეთით დაყენებული რუსის ჯარი სულ 40 ბატალიონია.“

პეტერბურლის ნემეცურს ვაზეთში სტამბოლიდამ მიღებული დებეშა დაბეჭდილი, რომელიც გვაცნობებს, რომ აქამდღეებში მოელიან მცირე აზიაში ინგლისის სამხედრო აგენტის ღენერალ ტემპბელის მოსვლასაო; ეს აგენტი დროებით მოდის აქაო; ცოტა ხანს შემდეგ ისევ მცირე აზიის ბრძოლის ველზე უნდა დაბრუნდესო.

ჩვენ მმართველობისაგან გამოცხადებული სიიდან სჩანს, რომ 12 აპრილიდამ, ე. ი. ომის გამოცხადების დღიდან,

ვიდრე 24 ივნისამდინ ჩვენ ჯარში დახარჯილია მკვლელობისა და ახლის ბრძოლის ველებზე სულ—4,464 კაცი. მოგვყავს აქ სია იმ ჩვენი მხრის აფიცრების, რომელნიც შემოხსენებული 12 აპრილიდამ ვიდრე 10 ივნისამდინ დახოცილან და დაჭრილან: პოდპორუჩ. მუსხელოვი, ლენ. მაიორი თ. ჩოლაყაშვილი, მაიორი თ. მაყაშვილი, კაპიტ. ქეალიევი, პოდპ. მარდანაშვილი, პოდპ. მუსხელოვი, პრაპ. პოპალაძე, პრაბელიძე და პრდიშვილი, ხორუნჯი თ. ღ. ბებუთოვი, პოდპოდკ. ტერაიევი. ი. ჩერქეზოვი, შტ. კაპ. პობიევი, პარუჩ. შვილი (?), მაიორი მელიქოვი, როტმისტრი ჩხეიძე, პორუჩ. აბულაძე და თ. ჯორჯაძე.

ვეროპის ბრძოლის ველიდან

მრთს ნემენცურს გაზეთში იწერებინან, რომ დაიჭერენ თუ არა რუსები ბალკანის მთებში გასასვლელ გზებს, იმ წამსვეთ. ბისმარკი, ბერმანის სახელით, მორიგების თაობაზე წინადადებას წარუდგენს რუსეთსაო.

რუსეთის ტახტის მემკვიდრე, რომელიც ამ ქამად აგრეთვე ლუნაის ბრძოლის ველზედ ბრძანდება, როგორც ამბობენ, რუსიუკისაკენ წასულა თავის ჯარით იმ განზრახვით, რომ ღობრუქასთან მყოფ რუსის ჯართან გზა გაიკვლიოსო. თვითონ მთავარ-სარდალი რუსეთის ლუნაის არმიისა ამ ქამად თავის მთავარ არმიით ბალკანისაკენ წასვლას ემზადებაო.

სტამბოლის გაზეთებში დაბეჭდილია, რომ ჩვენმა ჯარმა პლევენადამ განდევნა რუსებიო და სისტოგოსა და ტროვოს კამენდანტები და ჯარის უფროსები გამოხმობილნი არიან სტამბოლში და სამართალში მიცემულიო.

ოსმალის შავი ზღვის ფლოტის უფროსს შემდეგი მოხსენება გაუგზავნია ხონტქრისათვის:

„3 ივლისს სამი ხომალდით წავედით სეკასტოპოლისაკენ, რეიდის დასახელებათ, და ამ დროს ჩვენმა ხომალდებმა მებატორიას დაუშინეს ყუმბარები. თუმცა ხმელეთიდან რუსებმაც დაგვიწყეს სროლა, მაგრამ ჩვენ მაინც მოვასწარით ერთი რუსის ხომალდის მოტყვევა, რომელიც მარტივით იყო სავე. ამის შემდეგ ჩვენი ხომალდები სულინში წავიდნენ.“

ბაზეთს „Новое Время“-ში შემდეგი ცეტიხიედამ 3 ივლისს მიღებული დეპეშა დაბეჭდილი: „სულიმან-ფაშა 20,000 კაცით აღ-

რიანოპოლისაკენ მიდის ამ დღებში ბოლგარიაში მომქმედ ოსმალის არმიის დასახმარებელად. ჩერნოგორიის სამხლავარზე, პოდგორიცითან, დასტოვა იმან 7,000 კაცი. ამბობენ, რომ ახლა ჩერნოგორიის ჯარს განზრახვა აქვსო, რომ წინ წავიდეს ოსმალებთან შესაბამელად.“

რუსულს გაზეთებში დაბეჭდილია ლუნაის რუსის არმიის მთავარ-სარდლის დეპეშა, რომელიც გვაცნობებს, რომ მოწინავე ატრიალები ჩვენის ჯარისა ბალკანამდინ მივიდნენ. ტახტის მემკვიდრემ მიიღო ცალკე ატრიალის უფროსობა. ამ დღებში ჩვენი ჯარი რუსიუქსა და ნიკოპოლს გარს შემორტყმიან. ბელისთან ჩვენსა და ჩერქესის ჯარს შუა შეტაკება იყო, მტერი გავაქციეთ.“

პეტერბურლის ფრანკო-რუსული ოფიციალური გაზეთი „Agence Generale Russe“ გვაცნობებს, რომ ტყუილიაო, ვითომც თ. ბისმარკს განზრახვა ჰქონდესო, რომ შუამდგომლობა მიიღოს რუსეთსა და ოსმალეთს შუაო. მსვე გაზეთი ამბობს, რომ რუმინისა რა სერბიას შუა არავითარი პირობა არ არის შეკრულიო; რუსეთი და ავსტრია ერთად ურჩევენ სერბიასაო, რომ ამ ბრძოლაში მონაწილეობას ნუ მიიღებსო.

ვენის „Tagblatt“ გვაცნობებს, რომ რუსიუქში ამ ქამად 30,000 გარნიზონი დგას ოსმალის ჯარისა. თვითონ ამ ციხე-ქალაქის თაობაზე ამავე გაზეთში იწერებინან, რომ ის ხმელეთის მხრით უფრო კარგათ არის გამაგრებული, ვინემ ლუნაის მხრითაო.

სამართალმო

ბურისს სამკალისო. სამხეობი

(წერილი რედაქტორთან)

მე წავიკითხე „დროების“ 74 №-ში შენიშნა ოსურგეთის სასულიერო სასწავლებელზე; უცნობი პირი, სხვათა შორის, გვეუბნება, რომ სამი ათასი მანეთი ამ უკოლის საკუთრება, დაუხარჯავს ბლალ. ღ. ლუქაძეს თავის საკუთარ საჭიროებისათვის

ბოხოვთ, ამ ჩემს წერილს მისცეთ თქვენს გაზეთში ადგილი, რადგან მთელი საზოგადოების და ჩვენი ბედისა და უბედობის გარემოება შეიძლება მარტო გაზეთით ვაცნობთ ქვეყანას საუბედუროთ, ბევრი ხდება შინაურული განკარგულება, მაგრამ ჩვენ რა გვესმის და ან ვინ გაგვაგებინებს, თუ არა დალოცვილი თქვენი გაზეთი. მაშ თქვენი იმედი გვაქვს, რომ საწყალ სოფლის მღვდლებს დაგისტამბავთ ამ ჩვენ წერილის პასუხს, ანუ უკეთ ესთქვათ, წინანდელი წერილის გან-

მარტებას, რადგან იმ დალოცვილს უკორრესპონდენტს მარტო ცალი მხრით უთლია ფიცარი და მეორე მხარე კი დარჩენია ხელ-უხლებელი

მსოც-და-ოთხი წელიწადი იქნება, რაც დეკ. ს. შიქოძე არის დანიშნული ბურისის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველათ და არ ვიცით, რა ნაყოფი მოიტანა ამ ოცი წლის განმავლობაში ამ ორ კლასიანმა სასწავლებელმა. მა კი ვიცით, რომ ჩვენი შეილები სწავლობდნენ იმ ორ კლასიან სასწავლებელში არა ნაკლებ ოთხი წლისა და არა ნამეტურ ექვსი წლისა, ე. ო. თითო კლასში რჩებოდნენ ორი ან სამი წელიწადი, და მაშინაც კი საჭირო იყო მოწმობის გამოსატანათ ცოტა რამ გულის მოსალობის მიტანა. მინც ამ წამალზედ არ იყო დაჩეუული, ან ვერ მოახერხებდა, იმას უნდა ევლო რამდენიმეჯერ მოწმობის გამოსატანათ, და შეიძლება ბოლოს დროს ვისმეს შუამდგომლობით მისცემოდა ის მოწმობა კურსის შესრულებისა.

მე ვამბობ იმ დროს ამბავს, როდესაც ჩვენში ფენ-მძიმეთ მიდიოდა სწავლის საქმე. მაშ არც დეკ. ს. შიქოძე იყო დანაშაული ამ საქმეში, რადგანაც მას სხვა თანამდებობაც ბევრი აწუხებდა. ჩვენ შეილებს, რა კი მივიყვანდით, დიდის კმაყოფილებით იღებდა კლასში; სხვა სასწავლებლებში რა თავს აწყენენ ზედამხედველს შეილის მიღებისათვის და ადგილი არა აქვთ, რომ მიიღონ, აქ კი მუდამ კარი ღია გვექონდა, არამც თუ ჩვენ, ხანდისხან როცა მოსწავლეების რიცხვი შეთხელდებოდა კლასში, თვითონაც ხშირათ მიაკითხებდა მღვდელს, რომ შეილები შეეყვანათ.

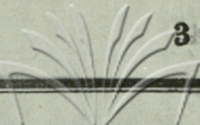
შაგირდები მესანიკურათ საზებირო გაკვეთილებში იყვნენ გართულნი. მართული ენისთვის კი არ იწუხებდა თავს დეკ. ს. შიქოძე, რადგანაც იცოდა, იმისთანა ემაწვილს არ შეიყვანდნენ მღვდლები კლასში, რომ საღმრთო წერილის კითხვა არა სცოდნოდა.

ამნაირად ემაწვილები რჩებოდნენ ორ წყალს შუა: შინ ნასწავლი ქართულიც ავიწყდებოდათ და რუსულშიაც მოკლებულნი იყვნენ.

ბურიაში უპირველესი ადგილი იმ მღვდლებს უჭირავთ, ვისაც საღმრთო წერილი უსწავლია მონასტრებში და სოფლის მღვდლებთან; იმას აქცევს ყურადღებას მისი ყოვლად-უსამღვდელოესობა და არ სტოვებს ხელ-დაუხსმელს.

მეორეხე წელიწადია მას აქვთ, რაც ბურისის ყოვლად-უსამღვდელოესობის თანხმობით და დეკ. ს. შიქოძის რჩევით, მოინდომეს ოთხ-კლასიანი სასულიერო

სასწავლებლის გახსნა და ჩვენც გამხიარულდებით ვიყავით ამ საქმისაგან, რადგანაც არ გვაქვს შეძლება, რომ წაგვეყვანა ჩვენი შვილები ჭუთაისის სასწავლებელში და იქ გვეჩინა ჩვენის ხარჯით. აქ ჩვენ ადვილათ შეგვეძლო მკადონით დაგვეჩინა ჩვენი შვილები და სახლის ქირაც უფრო იაფათ დაგვეჯდინა.

აი მოვესწარით იმ ბედნიერებასაც, რომ ამ 1877 წ. გაათავა რამდენიმე მოწაფემ ოთხი კლასი; მაგრამ ამათ რიცხვში მხოლოდ ორს სურს, რომ წავიდნენ თფილისის სასულიერო სემინარიაში ეგზემენის დასაჭერათ. ეს პირველი შემთხვევაა ჩვენთვის და დიდად გახარებულნი ვართ ყველანი.

მაგრამ, ჩვენდა საუბედუროთ, დეკ. ს. შიქოძეს ძველი სისტემა კიდევ არ მოუხვია კლასში ე. ი. იმ წესზედ მიჰყავს სწავლის საქმე, როგორც ოთხი წლის წინათ იყო. ხანდისხან დასამწვიდებელ იარაღსაც ხმარობს; თუმცა ახალი პედაგოგების უხამდგომლობით მოსპეს ეს სასტიკი დასჯა, რომელიც ყმაწვილებს გონებით ამანინჯებს და სწავლის სიძულვილსაც უგდებს გულში. მაგრამ ნათქვამია: „ჩვეულება სჯულთ უმტკიცესია“.

ბურიაში ამჟამად ირიცხება ოთხმოცდათექვსმეტი (96) შტატის ეკკლესია. ამ რიცხვში თოთხმეტი თუ თექვსმეტი ეკკლესია არის ორ შტატისანი. ბურიის საეპარხიო განიყოფება ექვს საბლალოჩინოთ.

თვითოეული ბლალოჩინი ვალდებული არის, მისი ყოვლად-უსამღვდელოესობის განკარგულებით, რომ ათას-ათასი მანეთი მოაგროვოს თვითოეულს საბლალოჩინოში. ამნაირად ბურიის სასულიერო სასწავლებლის ხარჯის დასაფარავათ არის დადებული ექვსი ათასი მანეთი. ამასთანავე აქ სხვა შამოსავალიც არის: მე არ მომიხსენებია საეკლესიო მამულები, რომელიც ცოტათუ ზევრი თითქმის არც ერთს ეკლესიას არ აკლია. ამასთანავე, სასულიერო წოდების შავირდებს გარდა, ამ სასწავლებელში არიან კიდევ კერძო პირების შვილებიც, რომლებიც იხდიან სწავლის ქირას წელიწადში ათ მანეთს.

ჩვენ რომ გვეყოლოდა ისეთი ერთგული კაცი და ეხმარა ყაირათიანი ანგარიში, ადვილათ შესაძლებელი იყო ბურიის ობოლი და ღარიბი მღვდლის შვილები აღზრდილიყო მარტო საეკლესიო მამულების ხარჯითაც. ამას ვერაინ ვერ იტყვის, რომ შემოსავალი არ იყოს საეკლესიო მამულებიდან; მაშ ეს როგორ არის, რომ თფილისის სასულიერო სასწავლებელი ზრდის ობოლს და ღარიბს

მღვდლის შვილებს? ჭუთაისშიდაც, რასაკვირველია, იზრდებიან და სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელშიდაც. ბურიაში რაღა დააშავა?

სალაპარაკო ბევრი მაქვს, მაგრამ შეხატობა; შეხატობა იმისათვის, რომ მე ვარ იმათი ხელ-ქვეითი სოფლელი მღვდელი, რომლებზედაც მე ვლაპარაკობ. შექველია, ისინი ჩემზე კარგს აღარას იფიქრებენ, მაგრამ მეწვის გული და რაც უნდა მიყონ, მაინც არ შემძლია ამის მოთმენა...

ჩვენ გვსურს შემოხსენებული უკოლის შემოსავალ-გასავალის ანგარიში მაინც გვექონდეს გაგებული. ჩვენ ამავს არავინ გვაგებინებს და რა ვიცით—საქმე როგორ მიდის. შეწმიდესი სინოდის განკარგულებით, მოგვანიჭეს მღვდლებს გლეხებისგან კომლზე მანეთი და იმ მანეთიდან ათი შაური მიაქვთ ბლალოჩინებს, ე. ი. თვითოეულის შტატის მღვდლისა და პრიჩეტნიკისაგან ორმოცი მანეთიდან ოთხმოც მანეთამდინ (რადგან ზოგს მეტი ჰყავს, ზოგს ნაკლები მრევლი). ათი მანეთიდან თორმეტ მანეთამდინ შტატის ეკკლესიის კრუშიდან აგროვებენ ბლალოჩინები გარდა მღვდლის გარდასახადისა. ძეიტანციას არ გვაძლევენ, როდესაც საეკლესიო კრუშის ფული მიაქვთ და რა მიზეზია—არ ვიცით; მე კი სტაროსტების თანდასწრებითა ვწერ საეკლესიო დავთარში. იქნება ოდესმე კი გავიგებთ, მაგრამ ვიღას რას ვეტყვი?

ბლალოჩინობა ბურიაში ძველებურ წესზედ არის. აქ არც კენჭის-ყრა არის; ორი ბლალოჩინი დ. ლუშბაძე და მ. ჩხატარაიშვილი ძანტორის გადაწყვეტილებით არიან გადაყენებულნი; მაგრამ ეპისკოპოსის წყალობით ისევ ასრულებენ ამ თანამდებობას. დანარჩენი ოთხი ბლალოჩინიც ისევ იმ წესით რჩებიან როგორც ხსენებული ორი ბლალოჩინი, რადგანაც არ ჰსურს მისს ყოვლად-უსამღვდელოესობას იმ ორის გადაყენება და ოთხი ბლალოჩინისთვის ხომ ცალკე არ იქნება კენჭის-ყრა. ამ შემთხვევაში არ არის გასაკვირველი, რომ კლასის ფული დაინარჯოს ბლალოჩინების შხრით, რადგანაც იმედი აქვთ, რომ თანამდებობაზედ ვერაინ შეეცილება; თუმცა წასულ 1876 წელში იყო უკვე დანიშნული რევიზია მისის ყოვლად-უსამღვდელოებისაგან რომ აეწერათ: რამდენი კომლი გლეხი არის ვადამხდელი დრამის ფულისა; მაგრამ ჩვენ ამის ცნობებიც არ ვიცით, რადგანაც შინაურულათ სწყვეტავენ.

ჩვენი მოვალეობა რაღა არის? მარტო ვადახდა? რაში ინარჯება რომ არ

ვიციოთ? ამას თუ იკითხავთ, იქნება, რომ გითხრას!

აი კიდევ, ესეც ძლივს გამაგებინეს: ხსენებული ათი შაური რომ არის თვითოეული მღვდლის მრევლის კომლზე გადასახდელი, იმ ფულიდან ორი აბაზი ყოფილა გადასახდელი კლასის სასარგებლოთ; დარჩა ორი შაური მეტი ჩვენი კისრიდან გადახდილი. ამის მიზეზი ასე აგებინა ბლალოჩინებმა—საეკლესიო ბლანკის და შტატს გარეშე მოხუცებულ მღვდლების სასარგებლოთ ვიღებთო. ეს კი ვიცი სამყოფს ყველანი იღებენ და ხარჯვენ ასე, რომ თუმც ნამეტანი ბლომათ არ დარჩა დახარჯული, წერილების დაფარვა შეიძლება.

შ. კორრესპონდენტი ამართლებს დეკ. ს. შიქოძეს, რომ ხელი გაუწყო სასწავლებელსაო და სახლი მიაქირავაო. ეს ძალიან კარგი; მე ახლა მესმის მაგისგანთ ესრეთი გულმტკივნელობა და თუ საქმეზე მივარდა, საქმიოც გამოჩნდება მაგის შემწეობა და რა კაციც არის. ოთხი კლასი გაიხსნა 1876 წელს, ე. ი. ერთი წელიწადია. დანარჩენი ორი წლის შემოსავალი თორმეტი ათასი (12,000) მანეთი რაში დაინარჯა? მასწავლებლები წარსულ წლებში უფრო იაფ ღასიანი დანაკლებნი იყვნენ რიცხვიო. ამის ანგარიში საჭიროა დებუტატებმა მაინც იცოდნენ, თუმცა ისინიც ვერ არიან მაგარი ხასიათისა და საითაც უნდათ, იქით გადაწევენ ამისთვის ვსაჭიროებთ სოფლის მღვდლები, რომ ვიცოდეთ: უკეთუ დეკ. ს. შიქოძე არ სარგებლობდა ოსურგეთის სასწავლებლის ზედამხედველობით, რატომ ამდენ ხანს ხმა არ ამოიღო, როდესაც ორ კლასიანი სასწავლებელი იყო. ჰო, მართლა, ხუთი ათას (5,000) მანეთათ ღირს, ისეთი სახლი ააშენა. საიდგან? ეს კარგათ ვიცით მამა-პაპეული არაფელი დაუხარჯავს. სხვებიც არიან ზედამხედველები, მაგრამ არამც თუ საკლასო სახლი, თავის სახლიც ვერ აუშენებიათ, რომ თავისუფლათ იცხოვრონ. მხლა ჩვენ მოგვაქირავა, როგორც სურს, ვინ ჰყავს პატრონი. იქნება იფიქრა: ეხლა ოთხი კლასის ზედამხედველია და იმედია ამ ორი წლის შემდეგ ათი ათას მანეთიან სახლს ააშენებს ოსურგეთში!

ბურული მღვდელი ოსურგეთი, 3 ივლისს

წერილი რედაქტორთან
შვალო რედაქტორო!
თქვენ პატივ-ცემულ გაზეთში ხშირ-ხშირად გვეუბნებიან თქვენი კორრესპონდენტები, რომ საქართველოში ზო-

განცხადება

ქალაქის გამგეობისათვის

თფილისის ქალაქის რჩევის გადაწყვეტილების ძალით, რომელიც დადგენილია ამ 1877 წლის 6 ივნისს, თფილისის ქალაქის გამგეობამ აღმასრულებელი ჩინოვიკის თანამდებობის აღმასრულებელს **ლუარსაბ მარაგოვის** მიანიჭა **თითო მანეთის ხარჯის** გადახდა იმ მამობრივი სქესის მუშებისა და მოსამსახურეებისა, რომელნიც ქირით დგებიან ქალაქს თფილისში.

ამ ფულის შემოტანის დროს ყოველ მოსამსახურემ და მუშამ უნდა მოითხოვოს დაბეჭდილი კვიტანცია, რომელიც იმათთანავე უნდა ამოსტრან უნურიანის წიგნიდამ. ხელ-ნაწერს კვიტანციაზე, რომლებზედაც სხვა ვისმესი ხელი იქნება ქალაქილის, და არა მარაგოვისა ზედ მოწერი ბამგეობა ნამდვილად და კანონიერად არ აღიარებს.

ამ კვიტანციებს გარდა **მუშები**, რომსთაც სხვა და-სხვა საქონელსა და ნივთიულობას ზიდავენ ქალაქში, მიიღებენ მარაგოვისათვის ნომერ დასმულს მეტალიურს. ნიშანს (ბლიანას), რომელიც ამ მუშებმა უეჭველად მარცხენა გულზედ უნდა მიიკრან ტანისამოსზე და ისე ატარონ.

(3—2)

სრული კანონი მახტანგ მეფისა, მიორგი მეფისა, ძათალიკოზისა, აღბუღასი, ბერძმული, სომხური და ურთული (მოსესი). ლურჯ ქალაღზე დაწერილი, სუფთათ, და ყდაში არის შეკრული.

უასის გავება შეიძლება მქვთიზე ხელაძის სტამბაში.

(3—2)

გნი მომრიგებელი მსაჯულები და განსაკუთრებით მათი პრისტავები, სოფლის მსაჯულები და მამასახლისები სულ ერთიან ყველაშენ საწყალ გლეხ-კაცებსაო, უიმისოთაც ვაყვეფილ-გატყავებულთ მოვაჭრებისაგანა... და კიდევ, უფრო უარესობა, — მამა მღვდლებისაგანა!?

შეშმარიტად, რომ ეს საშინელი ხმა არის! თუ ესენი სულ მართალნი არიან, მაშინ, მაშასადამე, არის თვით დამნაშავენი ჩვენი ქართველობა: რა ყური მიუგდიათ და ატყვევენ მათ თავიანთ სარჩოს! მასაკვირველი საქმე არის, ნასწავლნო, ჭკვიანნო, ლიტერატურის მიმდევარნო და სხვა და სხვა ქართველის მამულისა და წყლის მოყვარულნო! რას აკეთებთ და მხარ-თეძოხედ წამოწოლილ ხართ? აახილეთ ეგ მძინარე თვალები და მკვირცხლათ გააჭყიტეთ იგი, რომ კარგათ დაინახოთ — თუ რა სახით გეპყრობიან თქვენ ქართველებსა ვაჭრები აღებ — მიცემობაში, ადგილობრივი სამოქალაქო მემსაჯულენი — თქვენი ქართველობი და ვაჭრები? რას შერებთ: საქმე მარტო წერა და ლიტერატორობა-კი არ არის, საქმე მოხმარება არის მისი. მცადეთ, თქვენ, ახლად-გამოსულნო ასპარეზის ველზედ განათლებისა, ჩაგონოთ თქვენ ერთ მემამულეთა — ქართველ უსწავლელთა, რომ იგინი მოიქცენენ ჭკუითა და თავიანთი სარჩო-საბადებელი არავის ხელში არ გადვიდეს; ეცადეთ მედროვოვნო, პატრიოტობის მოსიყვარულნო, რომ მძინარე ხალხი — ქართველები გამოადვიდოთ, ჩაგონოთ, რომ მათი ოფლით მოპოვებული პური, ღვინო და ყოველი

სარჩო-საბადებელი ვაჭრების ხელი არ გარდვიდეს, და აგრთვე სასოფლო მსაჯულების გასალეწად და გასატყვენლად არ გახდნენ...

ეს დარიგებები და ჩაგონება გლეხ-კაცისადმი აწევთ სამლო ვალად ჩვენ მამა მღვდლებს, რომელნიც არიან „ნათელნი სოფლისანი და მარილნი ქვეყნისანი.“ მარამ რას ვიქმთ, რომ ყველა კაცი შედის სიხარბეში; ჰზრუნავს მხოლოდ თავის-თავის განებივრობისათვის და თავის ცოლ-შვილისათვის, სხვა და სხვა შეძინებისათვის მამულისა და ქვითკირის სახლების აშენებისათვის, თავიანთ ქალების ბევრი მზითვის და ქრთამის მიცემისათვის.

და ესრეთ ეს პირველნი არ შედიან ჩვენ საწყალი გლეხ-კაცების თანაგონობაში, და უკანასკნელ — სამღვდლოთ სიხარბით აღარაფერი გაუგიათ-რა და მკვდარსა და ცოცხალსა ყველგამენ! ისეთი ნომერი პატრიოსანი გაზეთის „დროები-სა“ არ გამოვა, რომ სამღვდლოთ არ ყვედრიდნენ საწყალი გლეხები; უნდა თქვენი ვალი წმინდათ დაიცვათ და საწყალი თქვენი სულიერნი შეიღები ყოველის ვაჭირებიდგან გამოიყვანოთ და მისცეთ ყოველი მამობრივი დარიგება და მხნეობა...

ზანსაკუთრებით ახლა, ამ ბრძოლის, ამ ომის დროს გემართებს ყველას ყურადღება და გამჭრიახობა ვიქონიოთ და ერთმანეთს ხელი მოუშართოთ.

მარა რა გამოვიდა, რომ უინაური უწესობანი ჰლუპამენ ქართველ გლეხ-კაცებსა! რა გამოვიდა, რომ ვაჭრები და თავისივე ზოგიერთი მემამულენი ატყავებენ თავიანთ ერთ-მომამეთა?!

ნახჩვენელი ქართველი

რ.პ. შ.პ.	დილა.		სალა.		II კ.		III კ.		ტელეგრაფი	მ. კაპ	ბირჟა	მან. კაპ	გაზანდა	მან. კაპ.
	მთლიანი	მცხოვ.	მთლიანი	მცხოვ.	მთლიანი	მცხოვ.	მთლიანი	მცხოვ.						
თფილისი	921	518							მ.ცი სიტყვა თფილისიდან:		პეტერბურგი, 7 ივლისს		თფილისი, 10 ივლისს	
მცხოვ.	1011	627	68	38					მთაისს, შოთს . . .	1	მრთი მანეთი ღირს:	78	შქვ. თეთ. ბანჯისა, ფთ.	120
ბორი	1158	943	40	123					ბორს, ღუშეთს, სიღნაღს . . .	50	ლონდონში 24 პენსი.	81	შქვილი წითელი. . .	1
ხაშური	129	1157	92	218					როსტოვს, მდებსას, მოსკოვს . . .	2	პარიჟში 264 სანტიმი.	94	მერი ფუთი. . .	70
სურამი	144		42	246					პეტერბურგს, მარშავს . . .	2	მსკონტი(სარგებლისფასი)	211	ბამბა მრეწვისა, ფუთი . . .	7
შვირთა	549		81	323					მსმალეთში, შევიცარიაში . . .	3	ბანკის ბილეთი 5%	210	— ამერიკისა, ფუთი . . .	850
რიონი	647		67	375					იტალიაში და საფრანგეთში . . .	350	მოგებიანი(პირველისესხი)	210	ბაპენტილი ბამბა ფთ.	780
სამტრედია	741		73	429					ინგლისში	375	მოგებიანი (მეორე სესხი)	50	მატყლი თუშური ფთ.	6
ახ.-სენაკი			85	476					ვოლტა		ბირაოს ფურცლები:		— თარაქამისა ფთ.	380
ფოთი	940		97	542					ა) თფილისიდან: სამზღვარ გარეთ, მთაისს, რუსეთს — ყოველ დღე კვირას გარდა. ზუგდ. ორშ. და სამშ.		თფილ. სააზნ. ბანკისა.		აბრეშუმი ნუხური სტ.	220
შოთი	913		118	66					მ.ზურ. — პარასკ. და ორშ. ძახეთს — სამშ. და შაბ. ბ) მთაისიდან:		ხერსონის ბანკის (5 1/2%)	83	— მონი, ფუთი. . .	550
ახ.-სენაკი			2	6114					თფილისისა და შოთისაკენ — ყოველ დღე, კვირას გარდა. მ.ზურგეთს — ორშ. და პარასკ.		მოსკოვის (5%) . . .	90	მინის სანთელი ფუთი.	620
სამტრედია	1116		3	4169					წიგნის გაგზავნა რუსეთში და სამზღვარ გარეთ:		აკციები:		სტეპარინის სანთელი, ფ.	12
რიონი	1213		5	33296					ლია წიგნის	4	მდესის სავაჭრო ბანკის	158	ხორცი ძროხისა. ლიტ.	54
შვირთა	118	ლაშე	3	98221					დ. ბეკდილის (სამი მისხალი) . . .	8	შოთი-თფილ. რკინ. გზის		— ცხვრისა, ლიტრა . . .	54
სურამი	512	110	5	33296							შავი ზღვის ცეცხ. გემების	465	სპირტი, გრადუსი . . .	12
ხაშური	539	137	5	84324							პავკაზის და მერკურის . . .	203	შაქარი, ბროც. ფუთი . . .	780
ბორი	75	4	87	3649							პირვ. საზღვევ. საზოგ.	735	— ფხვნილი ფუთი . . .	750
მცხეთა	850	659	9	854							პეტერბ. საზღვევ. საზ.	235	შავა გრვადი, ფუთი . . .	25
თფილისი	931	756	9	75542							მოსკოვის საზღვევ. საზ.	268	წეთი ქუჩაუთისა ფუთ.	9
													მქრო 1/2 იმპერიალი. . .	794